

Тэлеграма:

СПАДАРЫНІ Й СПАДАРЫ!
ВІНШУЮ З НОВЫМ ГОДАМ.
ЗЫЧУ ЗДАБЫЦЬ УНУТРАНЫ СУПАКОЙ
ЛЮБОЎЮ І ДОБРЫМІ ўЧЫНКАМІ.

ЯСЬ

Тэма: Пошта, тэлеграф, тэлефон

Лад мовы

Звательны падеж существительных

Клічны склон назоўнікаў

Звательны падеж (клічны склон) — самостоятельная падежная форма существительных, которая используется при обращении.

Образование звательного падежа существительных, стоящих в единственном числе:

Аснова	Прыклады	Канчатак
Цьвёрдая	дзе ду, па не, бра це, народзе, сусе дзе, Я не	-у, -е
Мяккая	ву чню, дзіця цю, Мікала ю, Ігна сю, Я сю, Ма ню, Га лю, ягамосьцю, дабрадзе ю, госьцю, но: князь — кня жа	-ю
Зацьвярдзелая (ж, ш, ч, дж, р, ц) і на г, к, х	Гадэ вушу, чыта чу, спада ру, амбаса дару, Пётру, зна ўцу, выдаўцу, хлопча, дру жа, чалаве ча, юна ча, Але жа, нябогу, абібоку, сы нку, Яўста ху	-а, -у

Обратите внимание, что при образовании форм звательного падежа может происходить чередование согласных в основе слова: *-т* → *-ц[e]*, *-д* → *-дз[e]*, *-к* → *-ч[a]*, *-ц* → *-ч[a]*, *-г* → *-ж[a]*, *-з* → *-ж[a]*, *-х* → *-ш[a]*. Например, *брат* — *браце*, *сусед* — *суседзе*, *юнак* — *юнача*, *друг* — *дружа*, *князь* — *княжа*, *хлопец* — *хлопча*.

Во множественном числе для обращения используется форма именительного падежа множественного числа: *браты* (братья), *сябры* (друзья), *сыны* (сыновья) или образуется существительное в звательном падеже с окончанием *-ове*: *пан* — *панове* (господа), *сват* — *сватове* (сваты), *брат* — *братове* (братья), *сын* — *сынове* (сыновья).

Па-беларуску кажуць так

Тэлеграма му сіць быць кароткай і ўця мнай.
З паштовай скрынкі лісты дастаюць два разы на дзень.
Галоўная пошта ў Менску працуе круглыя содні.

Телеграмма должна быть короткой и понятной.
Письма из почтового ящика вынимают два раза в день.
Главпочтамт в Минске работает круглосуточно.

Лісты да запатрабаваньня атрымліваюць у вакенцы справа.

Канвэрты і папера звычайна прадаюцца ў шапіках, крамах друкаў і канцелярскіх тавараў.

Куплю маркі для ліста за мяжу.

Трэба ведаць нумар абанэнта.

Письма до востребования получают в окошке справа.

Конверты и бумага обычно продаются в киосках, магазинах печатной продукции и канцелярских товаров.

Куплю марки для письма за границу.

Нужно знать номер абонента.

— Колькі каштуе заказны ліст з паведамленьнем?

— Што там у вас, здымкі?

— Але, здымкі ды кніжка.

— Давайце ўзважым, кошт залежыць ад вагі... Не, замнога. Мусяце пасылаць пакункам.

— Я хацеў бы атрымаць грашовы перавод. Вось мой пашпарт.

— Калі ласка, распышыцеся тут.

— Хачу адправіць пачок. Тут блізка кіляграма.

— Запаяйце блянк, калі ласка. Разборліва напішыце адрас.

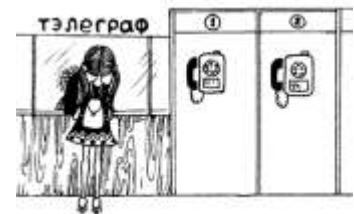
— Добры дзень. Я хацела б заказаць міжнародную размову. Нумар у Вільні — 517-201-44.

— Добра. Чакайце. Ваш заказ будзе выкананы цягам 30 хвілін.

...

— Будзьце ласкавыя, паўтарыце. Нам перабілі гутарку.

— Добра. Але вам давядзецца трохі пачакаць.

— Алё!

— Кажыце, калі ласка, гучней! Вас блага чуваць.

— Можа, вы мне ператэлефануеце?

— Добра. Пачакайце, я за раз вазьму аловак і запішу ваш нумар.

— Калі ласка, дыктую па лічбах: 7-4-4-1-2-9-0.

— Калі ласка! Я слухаю!

— Прабаўце, з кім я размаўляю?

— Язэп Богдан.

— Мне за раз жа патрэбны інжынэр Сасноўскі. Ці не маглі б Вы яго паклікаць?

— Хвілінку, я за раз перадам яму слухаўку.

Я знайшоў нумар Ясевага тэлефона ў тэлефоннай кнізе.

Практыкуйцеся

1. Перакладзіце пытаньні на беларускую мову і адкажыце на іх.

Что нужно, чтобы получить денежный перевод?
Какой максимальный вес может иметь бандероль?
Сколько нужно платить за бандероль?
Взвешиваются ли заказные письма?
Как скоро выполняется заказ на телефонный разговор?
От чего зависит стоимость телефонных переговоров?
Как позвать к телефону?
Всегда ли хорошая слышимость при телефонных разговорах?
Как нужно писать адрес на посылках?
Много ли вы платите за телефон?
Где можно найти нужный номер телефона?
Как вы скажете: «Сейчас передам ему трубку»?

2. Скажыце па-беларуску як мае быць.

Взвесить (паку^нак), опустить конверт в (скры^нка), заплатить за (паслу^га), окошко (да запатрабава^ння), написать (ліст), купить марку для письма за (мяжа^н), заполнить адреса (атрыма^льнік і адпра^ўнік), кабина (ну^мар тры).

3. Складзіце сказы па-беларуску.

Возвращайся	до понедельника, немедленно, как можно быстрее.
Задерживаюсь	на неделю, по делам, на три дня.
Андрей в командировке	до 14 сентября, на неделю, до праздника.
Приезжай	за своими документами, за детьми, срочно.
Встречайте сегодня	поезд 25-й, вагон 11-й, в четыре часа дня, у меня слишком много багажа.
Буду утром	в семь часов, ждите, не волнуйтесь.
Я перезвоню	вас плохо слышно, это по личному вопросу,

это насчёт...

4. Падоўжыце гутарку, адказаўшы на пытаньні:

- Табе ідзе газэта «Наша Ніва»?
- Няўжо ж не!
- І я падпісаўся, але да запатрабаваў ня.
- Хіба для цябе гэта зручней?
- Дзіва што!

Пытаньні:

- Ці вы афармляеце падпіску на пошце?
- Якія друкі вы атрымаеце?
- Які кошт вашай падпіскі?
- Колькі гэтых рублёў на месяц?
- На які тэрмін вы аформілі падпіску?
- Колькі асобнікаў і якіх газэтаў вы атрымаеце на тыдзень?
- У якія дні выходзіць газэта?

5. Перакладзіце на беларускую мову.

- а) Привет из Менска!
Почти все дела уладил, осталось провести две встречи. Рассчитываю вернуться 31 января.
Никита.
- б) Приветствую вас!
У меня всё нормально. Не повезло с погодой, здесь бесконечные дожди. Скучаю. Увидимся через две недели. Знакомый ваш, Мартин, передает вам привет.
До свидания. Андрей.
- в) Здравствуйте, Екатерина Васильевна!
Приеду поездом «Менск-Прага» во вторник вечером. Встречайте.
Максим.
- г) Привет!
Не волнуйтесь, у меня всё хорошо. Задержусь ещё на пару дней. Передайте Ирине, что в понедельник утром уже буду дома.
Аркадий.

Ясь распавядае

Я вярнуўся з дарогі і толькі тады ўспомніў пра званок да Юркі. Дакляраваў, што пазваню, ды забыўся, а ён чакае. Заўраз жа патэлефаную яму на працу. На другім канцы не чуваць ні Юркі, ні яго супрацоўніка. Вось нарэшце:

- Слухаю, Лапіцкі пры тэлефоне.
- Прабаўце, мне патрэбны спадар Будавей.
- Які нумар вы набралі?
- 204-13-597.

— Не, вы памыліліся адной лічбай. Гэта нумар 204-16-597.

Ня ведаю, хто памыліўся — ці я, ці тэлефон, — а ўсё ж я званю зноў. Цяпер — занята. Званю праз кожную чвэрць гадзіны, і ўсё маўна. Толькі а 10-й гадзіне з палёгкай пачуў Юркаў голас:

- Алё?

- Прывіта/ньне, Ю/рка!
- Я/сю? Здароў! Цэ/лае ра/ньне чака/ю. Дзе ты прапа/ў?
- Здароў, здароў! Ты чака/ў, а тэлефон уве/сь час быў заня/ты. Зна/чыцца, так...

Практыкуйцеся

6. Скажыце «так» альбо «не».

Ясь тэлефанава/ў зь і/ншага гораду.
 Ясь даклярава/ў, што патэлефану/е.
 Ясь тэлефанава/ў ся/бру дадому.
 Ён дазвані/ўся адра/зу ж.
 Ён набра/ў нумар 204-13-597.
 Ясь кі/нуў тэлефанава/ць.
 Ясь так і не дазвані/ўся да свайго ся/бра.
 Ён тэлефанава/ў раз-пораз.
 Ся/бра паўшчува/ў Я/ся.
 Ся/бра не чака/ў ягонага званка/.

7. Складзіце па-беларуску паштоўку зь віншаваньнем да сваякоў, сяброў, партнэраў.

Пе/рад сьвя/там у маёй паштовай скры/нцы поўна рознай карэспандэ/нцы. Вось і на гэ/ты раз адусю/ль прыйшлі/ лісты/, паштоўкі, тэлегра/мы. Я такса/ма павіншую сваі/х сяброў, сваякоў, прыя/знікаў.

I.

Лю/быя мае/ сябры!
 У Новым годзе зы/чу вам росквіту ды ўся/кіх посьпехаў. Хай шча/сьціць вам!*

Ваш Я/ська.

* Пусть вам сопутствует удача!

II.

Дарагі Пётра!
 Віншую цябе/ й тваі/х блізкіх са сьвя/там Божага нараджэ/нья. Зы/чу шча/сьця ў новым годзе, творчага росту. Ды не забыва/йся, што чым вышэ/й расьце/ш, тым ніжэ/й му/сіш апуска/ць галаву/ пе/рад Творцам усяго.

Я/ська.

III.

Добры дзень, мае/ дарагі/я!
 Це/шуся з магчы/масьці* хутка быць у вас. Прые/ду якра/з на Каля/ды. Да прые/мнага пабачэ/нья!

Ясь.

* Рад возможности.

IV.

Шаноўны па не Каліноўскі!

Дазвольце шчыра падзякаваць Вам за віншаваўне зь дзесяцігодзьдзем на шай суполкі. Вашая ўвага вельмі дарагая для нас. Дзякуй Вам.

З павагай, Ясь.

V.

Прывітаньне!

Дружа Іване, даўно збіраюся наведаць цябе, ды ніяк не пускаюць розныя штодзённыя клопаты. Хачу расказаць табе пра сваё жыццё-быццё, але лістом...

Ясь.

Кароткія размовы (чытайце ўголос)

— Спадарыня, штосьці я не магу знайсці, дзе тут афармляюць пачкі?

— Пры вакенцы справа адпраўляюць ацэненыя лісты. Далей — пасылкі. А пачкі прымаюць вунь каля таго вакенца з таблічкаю «Прыём пачкоў».

— Так, ба чучу, ба чучу. Дзякуй!

— Калі ла ска.

— Девушка, что-то я не могу найти, где здесь оформляют бандероли?

— У окошка справа отправляют ценные письма. Дальше — посылки. А бандероли принимают вон у того окошка с табличкой «Приём бандеролей».

— Ага, вижу, вижу. Спасибо!

— Пожалуйста.

— Добры дзень. Маё прозьвішча Карпіцкі. Я хацеў бы пагаварыць з доктарам Яцэвічам.

— Якое ў вас пытаўне?

— Доктар прызначыў мне прыём ў сераду на 15 гадзінаў, але мне ніяк не выпадае. Можна доктар перанясе мой прыём на іншы дзень?

— Пачакайце, калі ла ска, я зараз перадам яму слухаўку.

— Здравствуйте. Моя фамилия Карпицкий. Я хотел бы поговорить с доктором Яцевичем.

— По какому вопросу?

— Доктор назначил мне приём в среду на 15 часов, но у меня никак не получается. Может, доктор перенесёт мой приём на другой день?

— Подождите, пожалуйста, я сейчас передам ему трубку.

— Добры дзень.

— Добры дзень. Я з пошты. На імя Бобрыка Антона Віктаравіча прыйшоў ацэнены пачок.

— Гэта я.

— Вось квіток, напішыце свае пашпартныя звесткі і распішыцеся вось тут, проці гэтай пазнакі, што атрыма лі.

— Зразумеў. Вось, калі ла ска.

— Возьміце пачок. Бываіце здаровы.

— Дзякуй. Бываіце.

— Здравствуйте.

— Здравствуйте. Я с почты. На имя Бобрика Антона Викторовича пришла ценная бандероль.

— Это я.

— Вот квитанция, напишите свои паспортные данные и распишитесь в получении вот тут, напротив этой отметки.

— Понял. Вот, пожалуйста.

— Возьмите бандероль. До свидания.

— Спасибо. До свидания.

— Пачакай, я ўкіну пісьмо. Дзе тут паштовая скрынка?

— Вунь там, з левага боку пры выйсьці.

— Подожди, я опущу письмо. Где здесь почтовый ящик?

— Вон там, с левой стороны возле выхода.

— Васіль, ці глядзеў ты сёння пошту?

— Василий, ты смотрел сегодня почту?

— Глядзеў. Сёньня пошта ў нас багаўтая.
Скрыўнка аж трашчыць.
— Ну, і што там ёсьць?
— Газэты, рэкламавы дадаўтак, чаўсапіс для
малой. Ну, а для цябе, Юўлька, ліст з Таўліну.
Гэўта ўжо, напэўна, ад твайго сяўбра. Таўнчыць
буўдзеш?
— Адчапіўся! Дай мне ліст!

— Смотрел. Сегодня почта богатая. Ящик
трещит.
— Ну, и что там есть?
— Газеты, рекламное приложение, журнал для
ребёнка. Ну, а для тебя, Юлька, письмо из
Таллинна. Это уж наверное от твоего друга.
Танцевать будешь?
— Отстань! Дай мне письмо!

Майстры слова гавораць

Вось ідзе пошта

(урыўак падаўзены з захаваньнем аўтарскага праўапісу)

I

Ты кінуў ліст у паштовую скрыўнку ды пайшоў сваёй дарогай. А ў скрыўнцы тымчаўсам
загаварыўлі:

— Ой, хто там яшчэ!? Тут і так ужо нямаў меўсца.
— Дармо. Як-небудзь змеўсьцімся. Перад сьвятам заўсёды такаўя цеснатаў. Мне
недалёка, у Гомель, а вам?
— Я ў Пінск.
— А мне ў Кіеў.
— Я ў Гораўдзен.
— А я павеўтранай поштай аж у Канаўду, у Таронта.
— Каму кудыў. А мне ў вёску Пруўсінава. Унучка бабулю віншуе са сьвятам.
— А я ня веаўю, кудыў паеўду. Мой гаспадар «забуўдзька», забыўся гораўд на канвэрце
напісаўць. І свайго аўдрысу ня даў. Кудыў ж мне цяпер?
— Кудыў? Хе-хе. Веўдама кудыў — у кошык.
— Ай-яй-яй! А на мянеў там чакаўюць, хвалюўюцца...
— А на мянеў маўрку забыўліся наклеўць. Што са мною буўдзе?
— Нічога. Вас дастаўвядуць «даўплатныўм». І ўсё.
— Скажэўце, а каліў нумар дому не напісаўны на канвэрце, як жа яго знойдуць? Я так
баўюся загінуць.
— Знойдуць, не хвалюўйцеся... Праз аўдрысны стол. Толькі да сьвятаў наўдаўчу ці траўпце
вы на меўсца...

II

Каляў ходзішча спыніўся малеўнькі аўтамабіль. На ім наўпіс — СУЎВЯЗЬ. З машыўны
выўйшаў чалавеўк, падыйшоў да паштовае скрыўнкі, падстаўвіў мяшок. Пстрык! Пстрык! — і
лістыў ў мяшку. Шаснаўццаць такіх машыўнаў снуюць па ўсім Меўнску, выбіраўюць пошту
тры разыў на дзень. Ніводнае скрыўнкі не прапуўсьцяць.

У мяшкуў сустрэўліся лістыў з розных скрыўнаўк. Ізноў пачалаўся гуўтарка:

— Кудыў гэўта нас павеўзлі, ня веўдаеце?
— Веўдама кудыў, на Галоўную пошту.
— Стой! Прыеўхалі!
— Выгружаўй!

І мяшкі зь лістамі паймчаліся па йстужцы транспартэра ў будынак. Іх падхапляюць і на ліфце падаюць на трэйці паве́рх. Там мяшкі адкрываюць і вытрасаюць зь іх усё на стол. Тысячы, дзесяткі тысячаў лістоў, паштовак, бандэроляў... усё трэ́ба разабраць і своечасова адпра́віць.

Як-жа з гэтым дадуць ра́ды паштавікі́?

Ім памагаюць машыны. Разабра́ныя лісты́ трапляюць у штэмплява́льную машы́ну. Што яна робіць? Пагашае ма́ркі ды ста́віць штамп. На шта́мпе паказа́ныя да́та, ме́сяц, год, гадзі́на, калі́ ліст надыйшоў. Хутка як мала́нка штампуе машы́на лісты́ ды скідае ў скры́нкі. Раз-раз-раз-раз!.. 18 ты́сячаў лістоў за гадзі́ну!

— Ох, галава́ хадуню́! Нічога ўжо не разуме́ю. Дзе мы? Куды́ мы цяпе́р?..

— Трыма́ймася ра́зам.

Куды́ ўжо там ра́зам! Поўныя скры́нкі лістоў зьяжджаюць ра́зам па транспартэ́ры ўніз ды трапляюць у сартава́льню. Тут дзяўча ты-сартава́льніцы ху́тка-ху́тка разьбіраюць лісты́ ды раскладаюць па кле́тках пэ́ўных маршру́таў. Адсю́ль іх возьмуць, ізноў запыча́таюць у мяшкі́ ды павязуць — адны́я на вакза́л, другі́я — на аэрапорт. Пагру́зяць у паштовыя вагоны ці ў самалёты ды... Ту-ту-у-у! Пае́халі. Шчасьлі́вае вам даро́гі! Вясе́лага сьвя́та!

Валянці́на Пашке́віч